

VÄLJAANNETE NIMETUSED KUI AJASTU MÄRK

Aastate 1927–1939 perioodilisi väljaandeid jälgides leiad ennast mõttelt, et tollal mõjutas ajastu nende nimetusi selgemalt, kui see tänapäeval ilmneb. Muidugi, nüüdki võetakse eeskujul soome- ja ingliskeelsetest lehtedest ning ajakirjadest. Eeskujud on mõnelgi juhul äratuntavad ka minevikust. Allikana saab siin kasutada R. Antiku (1901–1998) bibliograafiat "Eesti ajakirjandus 1766–1930". Sinna on tehtud raamatukogudes ka käsikirjalisi täiendusi.

Eesti Riigiarhiivis on Siseministeriumi Politseitalituse fondis (f 1) küllaga näiteid mitmesuguste väljaannete registreerimise taotlustest, mis jäeti tihti küll rahuldamata. 1927. aastast on olemas näiteks taotlus ajalehe Diktaator ilmuniseks. Teatavasti keelustati Itaalias 1926. aastal kõik teised poliitilised parteid peale fašistliku erakonna. 1929. aastal püüdis Eesti ajakirjandusturule väljaanne Kabaree. Tuleb vististi meelde muusikal 1920. aastate Saksamaast. 1932. aastal ootasid järke Eesti Töö ja Kaikamees. Nende puhul on eriti tabatav "ajastu hõng". Just tollal propageeriti agaralt nn tööeestlust. 14. juunil 1932 organiseeris tuntud vaps Boris Parm töötatöölise rongkäigu Toompeale, kuigi ta ise seda eitas. (f 1357, n 5, s 9). Tal olevat olnud kaigas käes, et välja nõuda

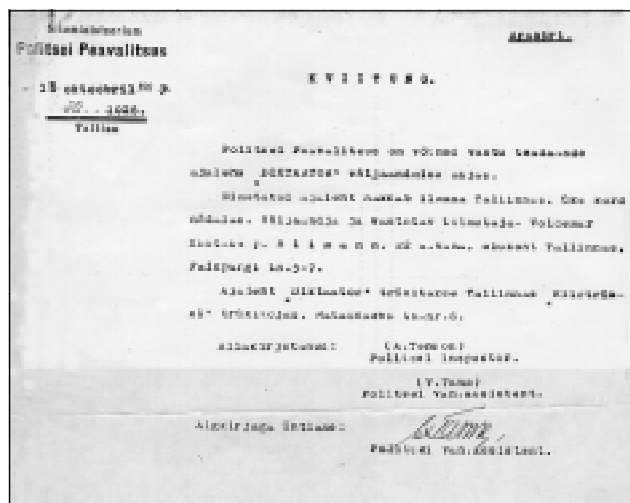
Vabadussõjast osavõtu eest autasumaad, mida ta polnud saanud. Seda ta ei saavutanud, ometi aga muutus kaigas üheks vapside sümboliks. Kaikamehe väljaandjana ei esinenud siiski Boris Parm. 1930. aastal ilmuma hakanud vapside Võitluse väljaandmine lõpetati 1934. aastal.

1931. aasta lõpus esitas Gottfried Falk sooviavalduse hakata välja andma Kuningriiklast. Teadaolevalt ilmiski 1932. aastal Kuningriiklase ainus number. See oli kahtlemata seotud Rootsi kuninga Gustav V visiidiga Eestisse 1929. aastal ja Gustav Adolphi büsti annetamisega Tartu Ülikoolile 1932. aastal. Kuid ilmselt oli selle ajakirja ilmutamiskatsete taga midagi enam. Kuningriiklases ilmunud A. Läänlase artiklis "Mida arvame fašismist" on toodud mõte, et kuningriiklasi ei rahulda ei kommunism ega ka fašism, vaid asuti "lääneeuroopalise rojalismi ja mitte asiaatliku monarhismi radadel". Huviline saab ajakirja ainsa ilmunud numbriga tutvuda Eesti Akadeemilises Raamatukogus.

1938. aastal nägi ilmavalgust ajakiri Viiking. Sellal moodi läinud ajaloolise romaani (K. A. Hindrey) buumis rõhutati tihti eestlaste viikingiaega.

Sisekaitseülema fondis (f 852) on olemas aga ka ajakirjade sulgemisotsused 1940. aastast. Sellele järgnevat ajastust on tuua analoogse näitena Eesti Bolševiku ümbernimetamine Eesti Kommunistiks.

Jüri Tammoja

Eesti Vabariigi Siseministeriumi Politsei Peavalitsuse kviiitung ajalehe Diktaator registreerimise kohta.

Ajakirja Kuningriiklane ainsa numbriga. 1932